

בס"ד. ליל ב' דחג הפסח, ה'תשי"ז

(הנחה בלתי מוגה)

ויהי בחצי הלילה והוי' הכה כל בכור גוי', ואיתא במדרש¹ דכל מקום שנאמר והוי' היינו הוא ובית דינו, והיינו, שיש בזה מדת הרחמים (הוי') ומדת הדין (בית דינו), וטעם הדברי², דכיון שהוצרך להיות למטה נגוף למצרים ורפוא לישראל³, נגוף מצד מדת הדין ורפוא מצד מדת הרחמים, לכן הוצרך להיות גם למעלה השיתוף וההתכללות דב' הקוין חסדים וגבורות. וזהו ג"כ מ"ש ויהי בחצי הלילה, דהנה, הרגע דחצות הלילה ענינו לחבר ב' חצאי הלילה, חצי הלילה הראשונה שקודם חצות, וחצי הלילה השני שאחרי חצות. חצי הלילה הראשון הוא בחי' גבורות, וחצי הלילה השני הוא בחי' חסדים, שלכן אנו רואים שבחצי הלילה הראשון הנה בכל רגע ורגע נעשה יותר חושך (עס ווערט אַלץ פינסטערער און פינסטערער), להיותו בחי' גבורות, ובחצי לילה השני הנה בכל רגע ורגע נעשה קרוב יותר לעמוד השחר ובמילא נעשה יותר אור (עס ווערט אַלץ ליכטיקער און ליכטיקער). והרגע דחצות ענינו לחבר ב' חצאי הלילה, היינו חיבור ב' הקוין דחסדים וגבורות כמו שהם בבחי' לילה, ספירת המלכות.

והנה חיבור ב' הקוין הוא מצד גילוי אור נעלה שלמעלה משניהם. והיינו, שבנבואים אי אפשר להיות חיבור ב' הקוין יחד, כי אם א' משתי הפנים, או נגוף או רפוא, ובכדי שיהי' חיבור ב' הקוין צריך להיות גילוי אור נעלה שלמעלה משניהם. וזהו ויהי בחצי הלילה, שאז ישנו גילוי אור נעלה שלמעלה מב' הקוין, כמאמר⁴ בפלגות לילא קוב"ה אתא לאשתעשעא כו', ומבואר בכ"מ דהענין דקוב"ה אתא לאשתעשעא הוא גילוי ספירת הת"ת, ולמעלה יותר הוא גילוי ספירת הבינה, ולמעלה יותר הוא גילוי עתיקא שבבינה, ומצד גילוי אור נעלה זה נעשה התכללות

1 תרנ"ח ע' צה ואילך. תרע"ח ע' רלט ואילך.

2 ע"פ ישעי' יט, כב. זח"ב לו, א.

3 זהר ח"א עב, א. פב, ב. קלו, ריש ע"ב.

4 קעח, ב. רלא, ב. ועוד.

1 בא יב, כט.

2 הובא בפרש"י עה"פ. זח"ב לו, ב.

3 בהבא לקמן — ראה תורת חיים שמות

קכג, א ואילך. אוה"ת בא ח"ז ע' ב'תרלג

ואילך. ח"ח ע' ב'תתקמד ואילך. סה"מ

ב' הקוין. וע"ד המבואר⁶ בענין המשל ופחד עמו עושה שלום במרומיו⁷, שמיכאל שר של מים וגבריאל שר של אש ואין מכבים זה את זה⁸, שזהו מצד גילוי אור שלמעלה משניהם. ועד"מ למטה, שגם שני שרים שהם הפכים זה מזה, הנה כאשר הם באים לפני המלך, הרי מצד גילוי המלך מתאחדים הם ופועלים פעולתם באופן של התאחדות. ועד"ז יובן גם כאן, שמצד הגילוי דקוב"ה אתא לאשתעשעא כו', נעשה החיבור וההתכללות דב' הקוין חסדים וגבורות כמו שהם בבחי' לילה, היינו בספירת המלכות, ומצד זה נמשך גם למטה שיהי' נגוף למצרים ורפוא לישראל, שזהו מצד גילוי אור נעלה ביותר בעילוי אחר עילוי (העכער און העכער און נאך העכער).

(ב) **והנה**⁹ כיון שהתכלית היא שתהי' ההמשכה למטה, שלמטה בעוה"ז יהי' נגוף למצרים ורפוא לישראל, לכן הוצרך להיות הגילוי ע"י ספירת המלכות, שהיא שרש ומקור הנבראים, שזהו מ"ש¹⁰ ופסח הוי' על הפתח, דפתח קאי על ספירת המלכות¹¹. אמנם, אופן הגילוי בספירת המלכות אינו בדרך התלבשות, כי אם בדרך מעבר בלבד. דהנה, אם הי' הגילוי בדרך התלבשות, אזי הי' בא' משתי הפנים. או שהיו הספירות מתבטלים ממציאותם ע"י הגילוי אור (זיי וואָלטן געוואָרן אויס ספירות), ובמילא לא הי' נמשך האור למטה, או שהספירות היו מגבילות את האור (די ספירה וואָלט אַרויפלייגן אויף דעם אור איר מדידה והגבלה), ולא הי' אז הגילוי כפי שהוא מצד בחי' בכבודו ובעצמו, כי אם כפי שהוא בהגבלה ע"י ספירת המלכות. ולכן הוצרך להיות אופן ההמשכה במלכות בדרך מעבר בלבד, כמ"ש ופסח הוי' על הפתח, ופסח דייקא, וכתיב¹² ועברתי בארץ מצרים גו', ועברתי דייקא. אמנם, גם כאשר ההמשכה היא בדרך מעבר, פועל המעבר ע"י הספירה שתהי' ההמשכה למטה בעוה"ז בענינים גשמיים, היינו, שיהי' נגוף למצרים ורפוא לישראל בגשמיות, וכמבואר בקו"א¹³ שגם כאשר האור נמשך בדרך מעבר בלבד, הרי זה פועל שתהי' ההמשכה למטה בעוה"ז, ולאידך גיסא, להיותו בדרך מעבר בלבד, לכן נשאר האור כמו שהוא בפשיטותו, בכבודו ובעצמו. ולכן

(10) בא יב, כג.

(11) לקו"ת שה"ש טו, ב. ובכ"מ.

(12) בא שם, יב.

(13) ד"ה להבין מ"ש בפע"ח (קנח, א).

(6) ראה אגה"ק סי"ב. לקו"ת אמור לח, א.

(7) איוב כה, ב.

(8) במדב"ר פי"ב, ח. וש"ג. אגה"ק שם.

(9) בהבא לקמן — ראה אוה"ת ח"ז שם.

תו"ח שם.

היתה ההמשכה בדרך מעבר בלבד ע"י כל הספירות עד ספירת המלכות. וזהו ג"כ מ"ש ופסח הוי' על הפתח ועל שתי המזוזות ועל המשקוף, דפתח רומז לספירת המלכות, ומזוזות ומשקוף רומזים לשאר הספירות. וכמו"כ כתיב¹⁴ ויוציאנו הוי' אלקינו משם ביד חזקה ובזרוע נטויה, דהוי' אלקינו קאי על ספירת החכמה והבינה, וביד חזקה ובזרוע נטויה קאי על ב' זרועות דאריך¹⁵, והיינו, דכיון שהתכלית היא שיומשך האור למטה, לכן הוצרך להיות המשכת האור דרך כל סדר ההשתלשלות, מבחי' ב' זרועות דאריך עד ספירת המלכות. ובכל המדרגות הוצרך להיות חיבור ב' הקוין, בבחי' אריך הו"ע חיבור ב' זרועות דאריך, דהיינו ב' הקוין כמו שהם באריך, וכמו"כ בבחי' חו"ב, דבחי' חכ' ובינה היינו ב' הקוין כמו שהוא בבחי' המוחין, ועד לחיבור ב' הקוין כמו שהם בבחי' לילה דהיינו ספירת המלכות, שמזה נמשך שיהי' גם למטה נגוף למצרים ורפוא לישראל, והיינו, לפי שהאור נמשך ע"י כל הספירות, שלכן נמשך גם למטה, אלא שאופן המשכתו בהשתלשלות אינו בדרך התלבשות, כי אם בדרך מעבר בלבד, שלכן נשאר האור כמו שהוא, בחי' בכבודו ובעצמו, כנ"ל.

ג) והנה גם למטה בעוה"ז ישנו חיבור ב' הקוין, והוא ע"י הג' מצות וד' כוסות, דג' מצות הם בקו החסדים, וד' כוסות הם בקו הגבורות (כדלקמן). אמנם המשכת האור למטה בג' המצות וד' הכוסות אינו בדרך מעבר בלבד, כי אם בדרך התלבשות, שהרי העבודה דמצות וכוסות היא בפועל ממש, וא"כ הרי זה בדרך התלבשות. והענין הוא, דהנה ג' המצות הם בקו החסדים, שהרי מצה ענינה ביטול כידוע¹⁶, וענין הביטול שייך לקו החסדים, כי, כאשר הוא בישות, אזי אינו סובל את זולתו, ובמילא הוא בתוקף הגבורות, משא"כ כאשר הוא בביטול, אזי נותן מקום לזולתו, והוא בקו החסדים, ונמצא, שהמצות הו"ע החסדים. וד' הכוסות הם בקו הגבורות, כידוע שבענין הספירות הנה יין הוא בספירת הבינה, דבינה דינין מתערין מינה בסופה¹⁷, וכמו"כ גם למטה, שע"י היין נעשה רתיחות הדמים, שמצד זה הוא בתוקף הגבורות. אמנם,

16) ראה לקו"ת צו יג, ג ואילך. וראה מקומות שצויינו בהערה 19.

17) ראה זח"ג י, סע"ב. יא, סע"ב. עץ חיים שער יג (שער א"א) פ"ח. שער יד (שער אר"א) פ"ב.

14) הגש"פ פסקא עבדים היינו — ע"פ לשון הכתוב ואתחנן ו, כא.

15) פרי עץ חיים שער חג המצות פ"ז. משנת חסידים מסכת ליל פסח פ"ז. סידור (עם דא"ח) רצג, ג ואילך.

המשכת האור למטה בג' המצות וד' הכוסות בגשמיות, הרי זה בדרך התלבשות, והיינו, שבכל המדריגות שבין בחי' בכבודו ובעצמו עד להמצות והכוסות, המשכת האור היא בדרך מעבר, אבל המשכת האור בהמצות והכוסות היא בדרך התלבשות כנ"ל.

וביאור הענין הוא, דהנה, כשם שהמצות ענינם חסדים כנ"ל, כמו"כ היא גם פעולת המצות בעבודה. דהנה ידוע¹⁸ שמצה היא מיכלא דמהימנותא¹⁹, וע"ד שאמרו רז"ל²⁰ אין התינוק יודע לקרוא אבא עד שיטעום טעם דגן, ועי"ז שטועם טעם דגן הוא קורא אבא. ועם היות שקריאתו אבא אינה ע"פ טו"ד, שהרי אין לו שום הבנה והשגה בזה, מ"מ, קריאתו שקורא אבא היא בתוקף גדול במאד, עד שקריאה זו היא באופן שנפשו יצא בדבריו²¹. וכמו"כ הוא גם באכילת מצה שהיא מיכלא דמהימנותא, שגם כאשר אין לו הבנה והשגה באלקות, שזהו שבהיותם במצרים היו ישראל בבחי' קטנות אבא²², מ"מ, הרי האמונה היא בתוקף גדול במאד. אמנם, יש הפרש בין קריאת אבא בגשמיות לקריאת אבא ברוחניות. דבשביל קריאת אבא בגשמיות מספיק טעם דגן בלבד, ואינו נוגע אם זה מצה או היפך המצה, דכאשר ישנו רק טעם דגן בלבד, נעשה עי"ז הידיעה שיודע לקרוא אבא, והיינו כמרז"ל²³ עץ הדעת חטה היתה, ולכן ממשיך טעם הדגן את ענין הידיעה. אמנם בענין קריאת אבא ברוחניות, שהו"ע הראי' באלקות, או גם הכרה בלבד או גם אמונה בלבד, דבזכות האמונה נגאלו אבותינו ממצרים²⁴, אינו מספיק טעם דגן בלבד, אלא צריך להיות מצה דוקא, דמצה ענינה ביטול כנ"ל, והמצה נעשית ממים וקמח, דמים יורדים מגבוה לנמוך²⁵, וגם הקמח הו"ע החסדים כמבואר במ"א²⁶. ונמצא, שכשם שהמצה עצמה היא חסדים, כמו"כ פעולת המצה בעבודה הוא ג"כ ענין החסדים. ועד"ז בענין הכוסות, וכשם שענינם גבורות, כמו"כ גם פעולתם בעבודה הו"ע הגבורות. וזהו

21) ע"פ שה"ש ה, ו.	18) זח"ב קפג, ב.
22) ראה מקומות שצויינו בהערה 19.	19) ראה לקר"ת שם. סידור (עם דא"ח)
23) ב"ר פט"ו, ח. וראה מבוא שערים שם.	רפד, ד ואילך. ובארוכה בשער האמונה לאדמו"ר האמצעי ת, ב ואילך. סהמ"צ להצ"צ כב, ב ואילך. סה"מ תרכ"ז ע' רלו ואילך.
24) מכילתא בשלח יד, לא. יל"ש בשלח רמז רמ.	20) ראה ברכות מ, א. מתנות כהונה לב"ר פט"ו, ז. מבוא שערים שער ה ח"א פי"ב בהגהת צמח (א).
25) תענית ז, א.	21) ראה ברכות מ, א. מתנות כהונה לב"ר פט"ו, ז. מבוא שערים שער ה ח"א פי"ב בהגהת צמח (א).
26) ראה סה"מ תרכ"ז שם (ע' רמא).	

ג"כ שהמצות הם מדאורייתא, דאורייתא מחכמה נפקת²⁷, והכוסות הם מדרבנן, שבכללות הו"ע תושבע"פ, דתושב"כ ותושבע"פ הם חכמה ובינה, כמ"ש²⁸ שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך, מוסר אביך הוא תושב"כ²⁹ שהיא בחי' החכמה³⁰, ותורת אמך הוא תושבע"פ²⁹ שהיא בחי' הבינה³⁰, וחכמה ובינה הוא ב' הקוין דחסדים וגבורות. וכמו"כ הנה תושב"כ היא בחי' ז"א ותושבע"פ היא בחי' מלכות³¹, והרי ז"א רובו חסדים, ומלכות היא בקו הגבורות. ועפ"ז יובן מה שבמצות וכוסות נמשך האור בדרך התלבשות, דכיון שמצות וכוסות הו"ע העבודה דתומ"צ שהיא רצונו ית', לכן נמשך בהם האור בדרך התלבשות, דכל הגבוה יותר מתלבש בתחתון יותר דוקא. ואף שהמשכת האור בענין המצות והכוסות היא בדרך התלבשות, מ"מ, נשאר האור כמו שהוא בפשיטותו, בבחי' בכבודו ובעצמו.

ד) **והנה** כתיב³² כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, שגם לעתיד לבוא יומשך האור שלמעלה מהשתלשלות, למעלה מב' הקוין, ויומשך למטה בהתלבשות. ויתירה מזה, שלעת"ל אראנו נפלאות, שיהי' גילוי אור נעלה יותר מאשר ביצי"מ. דהנה, אף שביצי"מ נמשך האור שלמעלה מב' הקוין, מ"מ, הרי הוא שייך לקוין ונמשך ממנו קוין, שלכן מבואר בכ"מ בענין בחי' בכבודו ובעצמו, שזהו בחי' ת"ת הנעלם ובחי' מל' דא"ס³³, משא"כ לע"ל יומשך האור שלמעלה מקוין לגמרי, והיינו שיהי' גילוי העצמות ממש, וגם אור זה יומשך למטה בהתלבשות באופן פנימי. והכנה לזה היא העבודה שבפסח בג' מצות וד' כוסות, שהם כנגד ג' האבות וד' האמהות³⁴, שעיי"ז זוכים להגילוי דלעתיד, כמ"ש³⁵ והניף ידו על הנהר גו' והכהו לשבעה נחלים, דהשבעה נחלים הם כנגד ג' המצות וד' הכוסות, ג' אבות וד' אמהות³⁶. ויה"ר שעיי העבודה דהמצות והכוסות נזכה לקיום היעוד כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, שיהי' גילוי העצמות ממש, למעלה גם מבחי' בכבודו ובעצמו,

(33) ראה סה"מ אעת"ר ע' עה ואילך.
המשך תער"ב ח"ב ס"ע תתקכד. ד"ה מי מנה
תשי"ב ספ"ח (תו"מ ח"ו ע' 34). ועוד.
(34) ראה לקו"ש חכ"ו ע' 47 ובהנסמן
שם.
(35) ישעי"א, טו.
(36) ראה לקו"ת ד"ה והניף (צו יז, ב
ואילך).

(27) זח"ב סב, א. פה, א. ועוד.
(28) משלי א, ה.
(29) ראה מדרש משלי פ"א.
(30) תניא אגה"ק סכ"ט (קנא, א). לקו"ת
שמע"צ פה, ב. ובכ"מ.
(31) ראה תקו"ז בהקדמה (יז, א). תניא
אגה"ק סכ"ו (קמד, א).
(32) מיכה ז, טו.

וגם אור זה יומשך למטה בהתלבשות באופן פנימי, ע"י דוד מלכא
משיחא, במהרה בימינו.

